herpy

AGAMER

Mallee Dragon

Ctenophorus fordi

Ctenophorus fordi er en lille, dagaktiv agam fra Australiens tørre, sandede krat, hvor den især lever af myrer. Den bliver 13-18 cm lang, og halen udgør godt to tredjedele. Oversiden er sandfarvet til rødlig orangebrun med en lys stribe langs hver side. Der findes meget lidt pasningsviden for netop arten, så kravene bygger på klimaet og på den beslægtede *Ctenophorus nuchalis*.

Familie: Agamidae Tidligere navn: *Amphibolurus fordi; Phthanodon fordi*

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**13-18 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**1-2 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken og halvørken**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**100 × 40 × 40 cm** L × B × H til 3 voksne dyr
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Hotspot	**35-40 °C**
Temperatur, nat	**20-25 °C**
Luftfugtighed	**20-40 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter og planter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**2-5 æg**
Inkubation	**56-77 dage** ved 28-32 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks III**
EU-bilag	**Bilag C**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er opført på CITES liste III (af Australien) og i EU's bilag C (forordning 338/97). Dokumentation kræves i praksis kun ved indførsel til EU fra eksportlandet. CITES-myndighed i Danmark er Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Ingen agamer står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), og arten er ikke på EU's liste over invasive arter.

Om arten

Ctenophorus fordi er en lille agam, der måler 4-5 cm fra snude til kloak. Halen er godt dobbelt så lang som kroppen, så dyret bliver 13-18 cm i alt. Oversiden er sandfarvet til rødlig orangebrun med en lys stribe langs hver side fra nakken til halens rod. Striben er kantet af en tynd, sort linje eller sorte pletter, og feltet mellem striberne er plettet med små, lyse pletter. Hannerne har mørke pletter på struben, ofte i et v-formet mønster, og en række lårporer; ellers ligner kønnene hinanden meget.

Arten signalerer næsten kun med hovednik, som både hanner og hunner bruger, når de møder et andet dyr. Det videnskabelige navn mindes zoologen Julian Ralph Ford, der indsamlede holotypen.

Arten er delt flere gange. I 2019 blev bestandene i det indre sydøstlige Australien beskrevet som *Ctenophorus spinodomus*, og i 2023 blev bestandene i det sydøstlige South Australia og det nordvestlige Victoria skilt ud som *Ctenophorus tuniluki*. Ældre litteratur under navnet *C. fordi* eller *Amphibolurus fordi* kan derfor handle om disse arter. Levetiden er ikke dokumenteret for *C. fordi*; *C. spinodomus* og *C. tuniluki* lever i naturen oftest kun en enkelt sæson, så boksens 1-2 år er et skøn.

Udbredelse og levested

Ctenophorus fordi lever fra egnen ved Coolgardie i det sydøstlige Western Australia og langs den sydlige kant af Great Victoria-ørkenen gennem det centrale South Australia til det nordvestligste New South Wales og det sydvestligste Queensland. Arten er almindelig og vurderes som ikke truet. Den findes i flere beskyttede områder.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Arten lever i tørt til halvtørt, sandet terræn med buske og tuer af spinifex (*Triodia*), især i mallee-kratskov og på bevoksede sandklitter. Den kan også ses på åbne sandflader ved kanten af kratskoven. Dyrene har huller ved foden af spinifex-tuerne, hvor de søger ly for varme og rovdyr.

Arten er dagaktiv. Den søger føde på åbne, sandede flader og løber ind i nærmeste tue eller busk, hvis den forstyrres. Om vinteren er dyrene i hvile. Føden består for 30-50 % af myrer, og resten er andre små leddyr som edderkopper og biller. Dyret sidder og venter på byttet.

Pasning

TERRARIET

Der findes meget lidt viden om pasningen af *Ctenophorus fordi*. Klimaet i udbredelsesområdet er tørt med varme somre og kølige vintre. Tallene i dette og de følgende afsnit er lånt fra *Ctenophorus nuchalis*, der har samme levevis, men er omkring dobbelt så stor fra snude til kloak.

Et par eller en lille gruppe på op til tre dyr skal have et terrarie på mindst 100 × 40 × 40 cm (længde × bredde × højde). Arten er jordlevende, løber og graver meget, så gulvarealet er det vigtige, ikke højden. Sæt et sikkert låg på.

Bunden er rent legesand eller filtersand uden kemikalier, så dybt som muligt, så dyret kan grave sig ned. Indret med flade sten, korkbark og skjul, helst et pr. dyr, og med spinifex-lignende tuer af græs eller kunstige planter, som arten kender fra naturen. Tunge sten sættes helt ned på bunden og pakkes ind i sand, så dyret ikke bliver klemt. Lav ventilationen med net i toppen. Rengør dagligt for afføring.

TEMPERATUR

Luften i terrariet er 25-30 °C om dagen, og den kølige ende er omkring 25 °C. Under solpladsen skal overfladen være 35-40 °C og ikke over 43 °C. Mål med et termometer i både den varme og den kølige ende og med et IR-termometer på solpladsen. Dyret skal altid kunne komme væk fra varmen.

Om natten kan temperaturen falde til 20-25 °C; tallet er et skøn. Om vinteren sænkes både temperatur og dagslængde.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være lav, omkring 20-40 %; tallet er et skøn ud fra levestedet. Terrariet er tørt og godt ventileret. Stil friskt drikkevand i en lav, tung skål, der skiftes hver dag, og forstøv ikke sandet.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og skal have stærkt lys og UVB. Ferguson-zone 3 er et godt udgangspunkt; zonen er lånt fra andre dagaktive ørkenagamer. Brug et kraftigt UVB-rør eller en kviklampe over solpladsen, så dyret kan komme tæt på. Lyset er tændt omkring 13 timer om sommeren og 8-10 timer om vinteren. UVB-rør skiftes hver 6.-12. måned, kviklamper hver 12.-18. måned.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Arten æder næsten kun små leddyr, især myrer. I terrariet er små fårekyllinger, små kakerlakker og andre små insekter hovedfoderet. Foderdyrene må ikke være større end dyrets hoved er bredt, og for en så lille art skal de være meget små. Støv foderdyrene med kalk ved hvert foder og med et multivitamin en gang om ugen.

Voksne dyr fodres to til tre gange om ugen med så meget, de kan æde på omkring 20 minutter; unge dyr oftere. Fjern uspist foder, for fårekyllinger og kakerlakker kan bide dyret om natten. Om arten tager plantekost, er ikke dokumenteret.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er hurtig og sky og søger straks skjul i en tue eller ned i sandet, hvis den forskrækkes. Håndtering er ikke nødvendig og stresser dyret.

Hanner og hunner signalerer begge med hovednik, når de møder et andet dyr. Om hannerne er indbyrdes aggressive, er ikke dokumenteret, så hold kun én han sammen med en eller flere hunner, eller kun hunner. Unge dyr holdes adskilt fra voksne, der kan tage dem for føde.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne kendes på de mørke pletter på struben og rækken af lårporer på bagbenenes underside. Hos unge dyr er kønnet svært at se. Alderen ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten.

PARRING

Parringen sker i foråret. Yngleadfærd i terrariet er ikke dokumenteret. En kølig vinterperiode med kortere dage, efterfulgt af varme og lange dage, svarer til årstiderne i udbredelsesområdet.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger flere kuld med 2-5 æg efter hinanden i løbet af sæsonen. I naturen klækker æggene fra december til marts. I terrariet skal der være et hjørne med fugtigt sand, hvor hun kan grave. Vandskålen må ikke stå, hvor hun kan grave, for hun kan lægge æg i den.

INKUBATION

Æggene børstes fri for sand og lægges i fugtigt vermiculit, i samme retning som de lå. Rugetemperatur og rugetid er ikke dokumenteret for arten; rug dem som hos *C. nuchalis* ved 28-32 °C, hvor de klækker efter omkring 8-11 uger.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne er meget små. De skal have et simpelt terrarie med fugtigt køkkenrulle som bund, en solplads og flere skjul. Tilbyd små springhaler, små fårekyllinger og meget små kakerlakker. Hold ungerne adskilt fra de voksne.

Sundhed og typiske fejl

Sundhedsproblemer er ikke dokumenteret for arten. De mest sandsynlige skyldes fejl i pasningen, som hos andre dagaktive ørkenagamer:

- Knoglesvind (metabolisk knoglesygdom) ved for lidt UVB og kalk.
- Fordøjelsesstop og forstoppelse ved for store foderdyr eller for lav temperatur.
- Skader på snuden, når dyret gnider mod glas eller net.
- Fedme ved for hyppig fodring.
- Bid fra foderdyr, der er blevet i terrariet om natten.

Gå til en dyrlæge med krybdyrerfaring, hvis dyret holder op med at æde, er sløvt eller har en opsvulmet bug.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.